
Соціальні взаємодії та саморозвиток особистості

Артем Стрижаков

ЦДУ імені Володимира Винниченка, Україна

ORCID 0000-0003-1407-939X

Для цитування цієї статті:

Стрижаков Артем. Соціальні взаємодії та саморозвиток особистості. International Science Journal of Education & Linguistics. Vol. 4, No. 2, 2025, pp. 1-8. doi:10.46299/j.isjel.20250402.01

Надійшла до редакції: 22 січня 2025 р.; **Схвалено:** 25 лютого 2025 р.;

Опубліковано: 01 квітня 2025 р.

Анотація: Діяльність слугує найповнішому розвитку внутрішніх характеристик особистості. Відповідність свідомого, неупередженого, активного й творчого прояву особистості у діяльності є ознакою високого рівня діяльності. Діяльність слугує найбільш повному розвитку внутрішніх характеристик особистості. А відповідність свідомого, неупередженого, активного й творчого прояву особистості у діяльності є ознакою високого рівня діяльності. Це, очевидно, передбачає формування індивідом різних бажаних ідентичностей, що вимагає певних умов і зусиль, зокрема пошуку необхідної ідентичності, самоідентифікації, самооцінювання та самовизначення особистості в процесі реалізації відповідної діяльності. Самоставлення особистості розвивається не як властивість, яка самостійно функціонує в процесі її становлення і розвитку, а як конструкція процесу становлення нової реальності буття – самості людини, а тому передбачає його здійснення в системі інших, у межах єдиного розгортання самості, з урахуванням імперативних моментів у його структуруванні, ідентифікації та відповідний рівень саморозуміння та самовизначення. Саморозуміння і самовизначення засновані на базі здібності ставитися й усвідомлювати себе як такого, що відбувається. Ця здібність особлива тим, що вона створюється потребою в процесі розвитку людства, в якому утворилася певна цілісність, завдяки якій відбувалося виробництво і відтворення людини як абсолютно нового явища буття, існування якого зумовлює виникнення нового типу буття – соціального, а також його розвиток і, відповідно, й розвиток самості. Потреба в різноманітних феноменах само – самопізнання, саморозуміння, самоактуалізації тощо – стає все вагомішою із зростанням уявлень і знань людини про навколишній світ і про себе, із збільшенням власних можливостей кожної особистості, розширенням і ускладненням завдань, які вона ставить і які перед нею виникають. із розширенням знань про певну професію. У становленні особистості особливе значення має засвоєння соціальних ролей, тобто способів поведінки людини, які відповідають прийнятним у суспільстві нормам поведінки адекватним її суспільному статусу, її міжособистісним стосункам. Будучи частиною (представником) різних соціальних груп, кожна людина займає певне становище або ж статус, тобто конкретне місце в системі суспільних відносин, якому притаманні певні права та обов'язки.

Ключові слова: особистість, діяльність, самість, соціальні стосунки, професійне становлення, самореалізація, самоактуалізація, соціальні ролі, соціалізація.

1. Вступ

Поняття самоідентифікації особистості можна розглядати як процес досягнення тотожності з собою або самовизначення, актуальність якого пов'язується з внутрішньою основою соціалізації особистості та кризою ідентичності. Тобто, самоідентифікація особистості – це рушійна сила її саморозвитку.

Самоідентифікація передбачає певну конструкцію особистості, що включає самосвідомість, самоповагу, свій імідж, своє сприйняття світу, яке визначається не тільки уявленнями про навколишній світ та соціальним буттям, а й знаннями про себе. Отже, ознака «само» вказує на той аспект ідентифікації, який включає самооцінювання, самопочуття, відчуття певних змін, що спочатку не вимагає певного самопереконавання. Початковим етапом самоідентифікації особистості є, зокрема вивчення нею своїх якостей, цінностей, життєвих планів, мотивів, основних рис характеру та темпераменту, тобто це процес самопізнання. Самопізнання як специфічний вид людської діяльності існує у двох основних модусах: самопізнання та саморегуляція.

2. Об'єкт дослідження

В якості об'єкта дослідження ми розуміємо процес професійного становлення особистості.

3. Предмет дослідження

Соціальні взаємодії та саморозвиток особистості.

Мета дослідження – дослідити особливості впливу соціальних взаємодій та саморозвитку особистості на процес її професійного становлення.

4. Задачі дослідження

1. Проаналізувати особливості соціальних взаємодій та їх вплив на саморозвиток особистості.

2. Дослідити окремі аспекти саморозвитку особистості та їх взаємозв'язки.

3. Довести, що соціальні взаємодії впливають на саморозвиток особистості, що слугує ефективному професійному становленню особистості.

5. Аналіз літератури

Дослідженнями різних аспектів зазначених проблем займалися та займаються такі науковці: С. Кузікова, С. Максименко, В. Москалець, О. Столяренко, Г. Хоружий, О. Хохліна та інші.

Проблема само, самості є однією з актуальних, починаючи з ХХ століття. Розкриття сутності даної проблеми було зроблено й реалізовано вітчизняними та зарубіжними вченими А. Адлер, У. Джеймс, А. Маслоу, К. Роджерс, К. Юнг та інші. Суть поняття самості зводиться до унікальної властивості–здатності людини до самозміни, самоздійснення, до відновлення й зростання власних можливостей, потреб, здібностей у тому світі, який вона створює та перетворює.

Особистість можна розглядати як суб'єкт власного саморозвитку. За визначенням С. Кузікової (2015), «особистісний саморозвиток – це свідома, цілеспрямована, самоспрямована активність особистості, мета якої полягає в самозмінюванні й позитивному для людини напрямку, що забезпечує особистісне зростання і самовдосконалення».

Щоправда, О. Столяренко (2012) зазначає, що у визначеннях особистості часто наголошується, що особистісними якостями людини не є її ті психологічні якості, які «характеризують її пізнавальні процеси чи індивідуальний стиль діяльності». Винятком є ті з них, які виявляються в суспільстві. У поняття «особистість», як правило, включають більш-менш стійкі властивості, які характеризують індивідуальність людини та визначають її вчинки.

Проведений аналіз різноманітних досліджень дозволив зробити висновок, що майже всі існуючі концепції подають теоретичні моделі особистості як багатомірні. Вони привертають увагу до багатьох різноманітних психічних властивостей особистості, пов'язаних з різними рівнями диференціації та інтеграції, а також до складності їхньої структурної організації.

6. Методи дослідження

Теоретичний аналіз, узагальнення, систематизація, спостереження.

7. Результати досліджень

«Особистість» як багатоаспектне поняття характеризує «надприродну» соціальну властивість людини. Соціальна властивість кожного індивіда визначається низкою соціальних характеристик та рис, утворення та об'єднання (інтеграція) яких відбувається в процесі соціальної взаємодії. Особистість також пов'язана з внутрішніми факторами, що визначають соціальну поведінку – потребами, інтересами і цінностями.

Виявляючи змістовні характеристики людини, слід враховувати те, як вона сприймає і розуміє себе, як ставиться до себе, як поводить наодинці. На певному етапі життя кожної людини настає момент, коли виникає споглядальний образ себе, коли людина, набуваючи певних рис та властивостей, стає одиницею діяльності.

При цьому проявляється емоційна напруга, виявляється оцінка себе, власних дій, утворюються типові дії у поведінці та життєдіяльності людини.

На думку вчених, формування будь-якої психологічної якості чи явища зумовлюється сукупністю можливих факторів, які так чи інакше впливають на розвиток особистості. Водночас наголошуємо на важливості саме внутрішніх та суб'єктивних факторів. Тому дослідники виходять з того, що в сучасних умовах життя перед людиною висувуються високі професійні вимоги. Для їх успішної реалізації всебічний і цілеспрямований саморозвиток індивідуально-особистісних, здібностей і можливостей має відбуватися постійно і безперервно. На думку дослідників, цього можна досягти за таких умов: - активність та усвідомлене прагнення самої людини віднайти самобутній життєвий стиль і смисл; - визначення та дотримання людиною ціннісних орієнтацій; – наявність прагнення до розширення спектру цілей і мотивів професійного самовизначення та творчої самореалізації.

Тобто, беззаперечним є прямий зв'язок між особистісним зростанням людини та її професійним становленням як фахівця. Значна кількість досліджень присвячена дослідженню проблеми «Я» саме в цьому відношенні. У цих дослідженнях змінюється образ себе і розуміння себе як особистості і суб'єкта діяльності. Ці зміни можуть бути пов'язані: - з переходом людини на новий (наступний) віковий етап; - зі статтю людини; - професією; - приналежністю людини до певної етнічної групи, має певні традиції, особливу культуру тощо.

У соціальних науках поняття особистості часто розглядають як сукупність якостей, набутих у процесі життєдіяльності людини в суспільстві. Тобто до таких якостей не входять фізіологічно чи генетично зумовлені особливості людини. Роль особистості в регулюванні поведінки і діяльності є цінним для педагогіки явищем, що виражається у вивченні особливостей «Я». Людина може проєктувати власну діяльність, поведінку та діяти, виходячи лише зі свого буденного «Я». Однак на рівні свого вищого «Я» вона не може цього зробити. Повсякденна поведінка в переважній більшості людей зумовлюється буденним життєвим «Я».

На думку А. Маслоу [1], на це повсякденне життєве «Я» впливають дефіцитарні потреби. Проте вчений підкреслює, що в деяких незвичайних життєвих ситуаціях — екстремальних, драматичних — вище «Я» починає керувати поведінкою та діяльністю людини. При цьому описуються і такі люди (порівняно з їх загальною кількістю, їх зовсім небагато), для яких визначальні ключові цінності життя і цивілізації в цілому, стали їхніми суб'єктивно значущими цінностями. Діяльність цих людей в основному регулюється їх вищим «Я».

Поняття «само» є особливою системою. З одного боку, вона має властивості саморозвитку будь-якої системи, з іншого боку, вона має притаманні тільки їй специфічні властивості – як людській системі та пов'язані з реальною самістю.

Воно конкретизується в таких складниках, як самовизначення, самопізнання, самоактуалізація, самовираження, самооцінка, самореалізація людини. Як певна система, поняття «само» потребує спеціального аналізу та диференційованого й інтегрального розгляду цього явища (як на індивідуальному рівневі в процесі онтогенезу, так і як явище філогенезу та культурно-історичного розвитку) з урахуванням рівня розвитку суспільства та історичних змін, що відбуваються.

Це важливо, передусім, у плані оцінки людських можливостей зберігати й створювати людський світ і себе у ньому як носія історично нового рівня організації – здійснення соціального руху.

Соціальні статуси різні – приписані та досягнуті, природні та професійно-посадові, міжособистісні та офіційні. «Особливе значення для становлення особистості, її індивідуальних властивостей має інтегральний статус, тобто той, що визначає становище особи в суспільстві. Як інтегральний, базисний статус розглядається професійно-посадовий. Саме соціальним статусом визначається соціальна роль – роль студента, сина, матері, друга тощо, засвоєння відповідних правил, виконання яких є умовою соціалізації та становлення особистості» [2, с. 81].

Соціальний розвиток особистості є накопиченням у свідомості людини змістових утворень, які реалізують утворювальну функцію «конструктора» основних ознак, та суттєвих характеристик окремої соціальної реальності. Індивід, набуваючи процесі соціалізації соціальних рис, визначає зони своєї суб'єктної активності суб'єктної активності. Це та частина соціальної дійсності, в якій діяльність індивіда є соціально значущою для нього, де діяльність відображається у формуванні певної групи, ціннісно-сміслових утворень свідомості. «Використовуючи методологію суб'єктно-ціннісного аналізу ми аналізуємо не поведінку, яка може бути мінливою і своєрідною, а свідомість, яка є продуктом людської активності», зауважує В. Кириченко [3, с. 152].

Щоб відбувся розвиток особистості (відбулося життя людини) потрібно, щоб між підсвідомими і надсвідомими передумовами опинилася цілеспрямована активність самого індивіда, наслідком чого стануть нові утворення [4, с. 6].

Педагоги та психологи вважають категорію активності однією із провідних у соціальних науках. Для пояснення її сутності використовують різні поняття, зокрема такі, як дія, процес, діяльність, вчинок, поведінка, а також більш ширше поняття – життєдіяльність тощо. Однак найбільше активність пов'язується із близьким до неї поняттям діяльності.

Особистості упродовж всього життєвого шляху притаманна принципова незавершеність. «На порозі серйозного, відповідального вчинку особистість, здебільшого, непередбачувана остаточно через те, що нікому, зокрема і їй самій, не відомі дійсні можливості й глибини її особистісних властивостей. Особистість незбагнена до кінця і нескінченна у своєму становленні, яке не завершується протягом усього її життя. Хоча принципова незавершеність особистості є феноменом, який досліджується мало, але його врахування у науково-дослідній, навчально-виховній, практично-психологічній роботі досить необхідне», підкреслює С. Москалець [5, с. 10].

Особистісне зростання означає розширення знань про світ і про себе. Але «індивідуалізація – це розкриття самості, а з погляду самості метою розвитку є поєднання свідомості та несвідомого» [6, с. 28].

Взаємодія індивіда зі світом відбувається в різних ситуаціях. Більшість з них є соціально обумовленими, тобто передбачають жорстку декларовану схему людської поведінки. Порушення цієї схеми, норм поведінки викликає супротив з боку суспільства, та може виявлятися у таких формах, як суспільний осуд, покарання, позбавлення прав. Дотримання норм, правил, умов ситуації зумовлює інший процес – суспільне схвалення. Обидва процеси є закономірними, оскільки «дозволяють зберегти внутрішню стабільність суспільства. За логікою, вихід за межі ситуації є порушенням її суспільно зумовлених умов, а тому, очевидно має великий нормативний тиск на суб'єкта.

Проте суспільство в межах ситуацій різного виду має внутрішні ресурси для здійснення регламентованої надситуативної активності» [3, с. 153].

У процесі соціалізації молоді люди поступово розуміють і оцінюють власні можливості та здібності, які необхідні для досягнення поставленої у житті мети.

«Мета — це очікуваний результат, що передбачається в свідомості, доступний розумінню самого суб'єкта, а також – інших людей» [7, с. 117]. Вище ми зазначали, що розуміння студентами – майбутніми фахівцями своїх здібностей у досягненні мети відбувається за умов їх розуміння своїх професійних здібностей, досягненні ними позитивного ставлення до майбутнього в професії, професійній спрямованості. У цьому випадку у молодій людині виявляється прагнення, підкріплене цим ставленням до, реалізації себе в діяльності. Це дозволяє встановити психостаз, який припускає відповідальне ставлення до професійної діяльності.

Справжній сенс життя особистості полягає у її взаємодії з буттям, у якій вони є рівноправними. Тому особистість і буття можуть бути як об'єктом, так і суб'єктом цих взаємовідносин. Проте сенс життя людини є явищем процесуальним, оскільки не всі його субстанційні аспекти не є сталими. Особистість постійно перебуває в пошуку смисложиттєвих засад, які виступають своєрідною «пульсацією» її взаємодії з буттям. Під час цієї взаємодії особистість і буття змінюються. Тому проблема сенсу життя людини, наголошує Н. Токарева, є «проблема адекватного ставлення людини до навколишнього її світу, тобто такого ставлення, яке узгоджується з наявною природою світу. Водночас це і проблема відповідної реакції світу (буття) на всі практичні прояви індивіда» [8, с. 57].

Одними з найактуальніших понять соціальних наук останнього часу є поняття «самоактуалізація» та «самореалізація», що мають тісний зв'язок між собою, але водночас і мають різне змістове навантаження. У наукових дослідженнях вони не тільки часто не розмежовуються, але й часто перекривають один одного чи мають різні нюанси у своїх характеристиках.

Багато вчених і дослідників вважають самоактуалізацію вродженою властивістю (Г. Гольдштейн, А. Маслоу, К. Роджерс, Е. Фром та ін.).

Її вважають як метою, як результатом та як засобом. У деяких випадках самоактуалізація пов'язана з потребою самовираження в діяльності, незалежно від ступеня її суспільної значущості. «Самоактуалізація – це свідомо здійснювана суб'єктом практична діяльність щодо розв'язання наявних проблем своєї життєвої ситуації, наслідком якої є самозміна та зміна життєвої ситуації» [7, с. 53].

Інші дослідники підкреслюють, що професійна самоактуалізація передбачає високий рівень суспільного значення діяльності людини. «Самоактуалізація пов'язана з людською потребою в самоактуалізації, що означає, що люди відчувають потребу й прагнуть до здійснення всього того, що вони, ймовірно, можуть здійснити... Для самоактуалізованих характерним є велике бажання принести користь людству, вони більш доброзичливі й толерантні, менше переймаються власними проблемами».

У відносинах одна людина виступає суб'єктом, який створює нову дійсність. С. Рубінштейн підкреслює, що становлення людини як творчого суб'єкта особливої цілеспрямованої діяльності, який організовує діяльність в її основних людських вимірах і того, що створено нею відбувається тому, що «суб'єкт у своїх діях, в актах своєї творчої самодіяльності не тільки постає, а й твориться і визначається» [7, с. 54]. У його відносинах взаємодії, в яких і здійснюється діяльність суб'єкта, відбувається реальний розвиток нових форм живого, зароджується та формується соціальне – як реальність універсального буття, в якому зростання самоставлення стає метою. І ця мета є основою зростання суб'єкта як професіонала.

Підсумовуючи різні позиції науковців на цю проблему, можна помітити, що більшість із них вбачають проблему самореалізації сьогодні особливо актуальною, оскільки вона безпосередньо стосується самоздійснення людини.

Вивчення та аналіз особливостей поєднання внутрішніх стимулів і зовнішніх умов саморозвитку особистості залишається актуальним науковим питанням.

Проблема самореалізації особистості розглядається вченими та дослідниками багатьох наукових галузей з різних позицій, виокремлюються різні аспекти та напрямки досліджень. Так, Д. Леонтьєв виділяє три рівні аналізу проблеми самореалізації особистості [7, с. 65]:

1. Загальний, філософський рівень. Проблеми цього рівня стосуються питань про сутність людини, про сутність процесу самореалізації. Об'єктом дослідження на цьому рівні виступає людина, що розуміється як родова істота, і людство в цілому;

2. Соціологічний рівень. На цьому рівні аналізуються проблеми про методи й засоби самореалізації особистості в конкретних соціокультурних умовах її існування. Об'єктом дослідження вчених є суспільство, соціум, конкретна суспільна структура;

3. Психологічний рівень. Науковими проблемами цього рівня є вивчення та аналіз особистісних якостей та конкретних зовнішніх умов, завдяки яким певна особистість може продуктивно самореалізуватися. На цьому рівні досліджуються мотиви самореалізації, зворотній вплив об'єктивної й суб'єктивної ефективності самореалізації на особистість і діяльність суб'єкта.

Відомо, що на фоні загальних психологічних закономірностей постійно виявляються індивідуально-психологічні відмінності, які можуть характеризувати як більш окремі психічні властивості й окремі психічні процеси (наприклад, індивідуальні пороги відчуття, час реакції, особливості сприйняття, уваги, мислення, пам'яті мислення, емоційної реактивності тощо), а також цілісні особистісні утворення (наприклад, інтереси, здібності, характер). При цьому важливо мати на увазі мінливість індивідуальних особливостей з віком, зумовлену навчанням, тренуванням і т.д. Індивідуально-психологічні відмінності можуть мати різний рівень і складності, бути різної широти, різного ступеня стійкості.

Л. Коростильова [7, с. 33], ґрунтуючись на аналізі праць з вивчення окремих аспектів самореалізації особистості, наголошує, що в цьому питанні виділяються такі напрями досліджень: - самореалізація як мета (досягнення як метацінності);

- самореалізація як стан. Цей аспект проблеми досліджується у зв'язку з питаннями задоволення самореалізацією;

- самореалізація як результат. Цей аспект розглядається як певний рівень розвитку особистості, з однієї позиції – за критерієм успіху – неуспіху, а з іншої – за наявністю властивостей, завдяки яким відбувається її самоздійснення; - самореалізація як підсумок (вивчається в дослідженнях, спрямованих на розуміння цільних часових відрізків життєвого шляху).

Крім того, в загальній проблемі самореалізації особистості виділяються такі різні аспекти:

- продуктивний аспект самореалізації;

- особистісний аспект, що дозволяє бачити проблему потенціалу самореалізації та рівня творчості особистості, спрямованої на світ, на себе;

- процесуальний. Розкриває проблеми самореалізації в суб'єктивному просторі та часі життєдіяльності особистості;
- активний. Цей аспект дозволяє найбільше виокремити проблеми спрямованості, вибіркості, мотивації, детермінації та регуляції діяльності, за допомогою якої особистість реалізує себе.

8. Перспективи подальшого розвитку досліджень.

Ми вбачаємо у дослідженні категорії «самість» – самовизначення, самопізнання, самовираження, самооцінка, самореалізація особистості (як особливої системи, притаманної характеристикам особистісного розвитку будь-якої системи, зокрема, специфічної, що належить людині як системі, та пов'язана з її реальними властивостями), яка потребує спеціального аналізу та розуміння цього явища в його чіткому та всебічному розумінні (не лише на індивідуальному рівні в процесі онтогенезу, а й на феноменологічному рівні), як явище філогенезу та культурно-історичного розвитку) і відповідно до реалій сучасних соціальних обставин з урахуванням змін історичного середовища. Це важливо, перш за все, для оцінки здатності людини зберігати і творити людський світ і входити в нього як носій нового рівня організації історії – здійснення соціального руху.

9. Висновки

На високому рівні екзистенції особистість бачить свої ролі та характеристики як частину унікального «Я» та відчуває якісну цілісність свого існування.

З точки зору цивілізації кожна людина як член суспільства, як учасник реального цивілізаційного процесу, який відбувається за нормами спекулятивної інвалідації, має розуміти, що справжній реалізм полягає у визнанні типу цивілізаційності, пов'язаного з ним самовизначення, визначає в арсеналі цивілізації критерії переходу до їх застосування в момент розвитку «бажаного» «Я», коригує «бажане» «Я» і продовжує самоорганізацію з акцентом на «очищенні» цивілізаційних процесів у конкретному місці та часі.

Список літератури:

- 1) Maslow A. The Far Limits of the Psyche. 2001.
- 2) 2.Хохліна О. Особистісний підхід як методологічний інструментарій забезпечення становлення в людини її індивідуальності. *Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства*: монографія колективна / за ред. Л. В. Помиткіної, О. П. Хохліної. Київ : ТОВ «АльфаПСК», 2019. С. 76–85.
- 3) Кириченко В. В. Ситуативна зміна суб'єктної активності особистості. Успішність особистості: потенціал та обмеження / За ред. М. Л. Смульсон, Л. М. Зінченко. Київ : «Клякса», 2010. С. 151–154.
- 4) Папуча М. В., Наконечна М. М. Проблема розвитку в психології особистості : навч. посібн. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 52 с.
- 5) Москалець В. П. Психологія особистості: підручник. Вид. 3-тє вид., перероб., доп. Київ : Видавництво Ліра, 2020. 364 с.
- 6) Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці : монографія. Суми: Видавництво СумДПУ, 2020. 324 с.
- 7) Радул В. В. Соціальна зрілість особистості. Монографія. Харків:Мачулін. 2017. 442 с.
- 8) Токарева Н. М. Модельовання особистісних конструктів підлітків у вимірах освітнього простору : монографія. Кривий Ріг, 2015. 446 с.

9) Гутиря М., Кононова М. Чинники професійної самоактуалізації майбутніх психологів у процесі фахової підготовки. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2021. Вип. 11. С. 56–62.

10) Золотарьова І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» (для магістрів денної форми навчання усіх спеціальностей). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 36 с.

11) Кузікова С. Б. Феноменологія саморозвитку в психосоціальній генезі особистості. *Суб'єктний підхід. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика* : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. С. 296–318.

12) Самоідентифікація особистості : філософський аналіз : монографія / Г. Ф. Хоружий, Л. О. Боровська, Ю. І. Кулагін, М. В. Ліпін; / за заг. ред. Г. Ф. Хоружого. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 192 с.

13) Столяренко О. Б. Психологія особистості: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.

14) Радул В.В. Соціально-професійні проблеми сучасної педагогічної науки: монографія. Харків: Мачулін, 2019. 332 с.

15) Соціолого-педагогічний словник / За загальн. Ред. В. В. Радула, вид. 2-е. Харків: Мачулін. 2015. 444 с.

Social interactions and personality development

Artem Stryzhakov

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Ukraine
ORCID 0000-0003-1407-939X

Abstract: The activity serves the fullest development of the personality internal characteristics. Consistency of conscious, unbiased, active and creative manifestation of personality in activity is sign of high activity level. This involves the formation of various desired identities by the personality. It also requires certain conditions and efforts, in particular, the search for the necessary identity, self-identification, self-evaluation and self-determination of the individual in the process of implementing the relevant activity. The individual identity develops not as property that functions independently in the process of its formation and development, but as construction of the process of formation of new reality of being – the human self. Therefore, it is assumed to be implemented in the system of others, taking into account the imperative points in its structuring, identification and the corresponding level of self-understanding and self-determination. Self-understanding and self-determination are based on the ability to relate and perceive oneself as something that is happening. This ability is special in that it is created by a need in the process of human development, in which certain integrity was formed. Thanks to it, the production and reproduction of person as completely new phenomenon of social existence took place. His development and self-development also take place. The need for various phenomena of self – self-knowledge, self-understanding, self-actualization becomes more and more important with the growth of person's ideas and knowledge about the surrounding world and about him / herself. The personality is faced with the increase of its own capabilities, the expansion and complication of tasks that arise with the expansion of knowledge about certain profession. In the formation of personality, the assimilation of social roles, i.e. ways of person behaving, which correspond to the norms of behavior accepted in society and adequate to his / her social status, his / her interpersonal relations, is of particular importance. Being a part (representative) of various social groups, each individual occupies certain position or status, that is, a specific place in the system of social relations, which is characterized by certain rights and responsibilities.

Key words: personality, activity, self, social relations, professional development, self-realization, self-actualization, social roles, socialization.
